

Arbeids- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8019 Dep

0030 OSLO

Deres referanse
200901648-/KEAB

Vår referanse (bes oppgitt ved svar)
09/00478-2 /GS

Dato
15. mai 2009

Høringsuttalelse – kapittel 4, 17, 18 og 20 i forslag til ny utlendingsforskrift

Datatilsynet viser til Deres høringsbrev av 23.03.2009 med forslag til ny utlendingsforskrift.

1. Generelle merknader

Datatilsynet konstaterer at utlendingsforskriften er svært omfattende og komplisert å sette seg inn i. For personer som blir berørt av regelverket, er det viktig at departementet, utlendingsmyndighetene og andre involverte i spørsmål om utlendingers rettigheter og plikter utarbeider fyldig informasjon. Datatilsynet minner spesielt om personopplysningslovens kapittel III som omhandler informasjon om behandling av personopplysninger. Tilsynet ser at det kan være lett å "trå feil" i jungelen av bestemmelser, og dette kan få alvorlige konsekvenser for utlendingen som f.eks tap av rettigheter, straff, bortvisning og utvisning. God informasjon om hvilke krav som stilles, og ikke minst konsekvenser dersom vilkår ikke oppfylles, er derfor grunnleggende for å sikre forutsigbarhet for dem det gjelder.

Datatilsynet konstaterer også at mange av bestemmelsene er resultat av våre internasjonale forpliktelser og samarbeid på utlendingsfeltet, hvor premissene for forskriftsarbeidet er lagt allerede. Datatilsynet mener det er ekstra viktig for Norge at man deltar i de internasjonale arenaer der regelverksutvikling diskuteres og beslutninger av betydning for utlendingsforvaltningen treffes. Datatilsynet er generelt av den oppfatning av at man er i ferd med å etablere et enormt kontrollregime i forbindelse med grensepassering noe som i sin tur vil generere store mengder personopplysninger i ulike etater. Grunnleggende krav til personvern og informasjonssikkerhet må derfor utvikles i takt med de endringer som stadig skjer på feltet. Datatilsynet vil også appellere til en særskilt årvåkenhet hva angår konsekvenser av regelverket for de berørte.

2. Merknader til enkelte kapitler/bestemmelser

Til kapittel 4 - (§§ 4-16, 4-28 og 4-29)

Datatilsynet forutsetter at hjemmelsgrunnlaget i § 20 dekker de mulige måter forslag til forskrift oppstiller når det gjelder å gi melding til politiet eller når politiet kan rekvirere (etter anmodning) opplysninger fra andre. Datatilsynet forutsetter også at opplysningene skal gis i form av lister, og at bestemmelsene ikke åpner for at politiet f. eks kan gis en online tilgang til

passasjerlister, lister over utenlandske arbeidstakere eller studentoversikter. Tilsynet presiserer disse forutsetningene fordi det er stor forskjell mellom å få utlevert manuelle lister og lister på elektronisk lagringsmedium. Det er også vesensforskjell mellom å få tilgang til opplysninger ved hjelp av "selvbetjening" og at behandlingsansvarlig selv kontrollerer utleveringen.

Datatsynet erfarer stadig å bli kontaktet av transportselskaper og andre som finner det problematisk å utlevere personopplysninger etter mer eller mindre uformelle henvendelser fra politiet. Tilsynet har i disse sakene understreket behovet for at politiet alltid oppgir hjemmelsgrunnlaget for kravet om utlevering, og at utleveringen må skje ved hjelp av sikre kommunikasjonskanaler. En begjæring om utlevering som sendes via e-post, vil i prinsippet kunne komme fra hvem som helst, og er i tillegg en usikker kommunikasjonskanal.

Transportselskapene er underlagt begrensninger i adgangen til å utlevere opplysninger til tredjemann etter personopplysningslovens § 8, og plikter dessuten å informere den enkelte om utleveringen. Det kan lett oppfattes som en "blanco-fullmakt" dersom politiet, uten at det stilles vilkår for kravet, kan beslutte at transportselskaper også kan pålegges å ta kopi av reisedokumenter slik forslag til § 4-16 lyder.

De samme begrensningene i utleveringsadgangen gjelder personopplysninger fra arbeidssteder og fra universiteter og høyskoler. Følgelig vil forslag til hhv. §§ 4-28 og 4-29 reise de samme problemstillingene som nevnt over.

Datatsynet oppfordrer departementet til å angi vilkår som må være oppfylt før politiet kan rekvirere opplysninger som nevnt i de foreslåtte bestemmelsene. Tilsynet oppfordrer også departementet til å bruke hjemmelen i lovens § 20 annet ledd til å fastsette forskrift om *hvordan* opplysningene skal formidles.

Til § 17-2 Asylintervju

Datatsynet har merket seg at man ønsker å forskriftsfeste muligheten til å ta lydopptak av asylintervjuene. Tilsynet ser at det kan være gode grunner til dette, både i forhold til kvalitetssikring av opplysningene, og at uklarheter kan avhjelpest på en bedre måte. Samtidig kan det likevel oppleves som belastende at alt man sier blir tatt opp og lagret. Datatsynet antar at det i opptakene vil fremgå svært personlig og sensitive personopplysninger, og viser til det som er sagt innledningsvis i høringsuttalelsen om god informasjon til de berørte. Et annet grunnleggende personvern hensyn å ivareta når det gjelder lydopptak, er at disse ikke må brukes til andre formål enn nettopp asylintervjuet.

Tilsynet vil også bemerke at et asylintervju det gjøres lydopptak av, vil foregå på vedkommendes morsmål, noe som også må tas i betraktning når risikovurdering skal foretas. Det siktes her spesielt til hvilke sikkerhetstiltak som bør iverksettes, og ikke minst hvilket lagringsmedium som velges.

Til § 17-8 Utlevering av opplysninger fra politiet i saker som gjelder familieinnvandring og § 17-9 Utlevering av opplysninger fra politiet i saker om visum

Datatsynet er tilfreds med at det er oppstilt begrensninger i bruk av opplysninger som gis av politiet og regler om underretning til referansepersonen. Tilsynet oppfatter

underretningsplikten slik at politiet skal sende gjenpart av de opplysninger som utleveres til referansepersonen. Dette er i tråd med personopplysningsloven, og sikrer en kunnskapssymmetri i behandling av saken.

Tilsynet er imidlertid kritisk til at man henviser til hele kapitler i straffeloven som opplysningsgrunnlag om referansepersonen. Ikke alle bestemmelser i de nevnte kapitlene (str.l. kap.19 til 22) vil det være rimelig skal få betydning i søknad om familiegjennforening eller som referanseperson for visumsøker. Datatilsynet foreslår at bestemmelsene suppleres slik at det i saksbehandlingen oppstilles krav om en konkret vurdering av det straffbare forholdet, og at en eventuell overtredelse av straffebudene kun skal fungere som et ledd i en helhetsvurdering i saker om familieinnvandring og visum.

Datatilsynet har vært opptatt av denne problematikken i flere henseender, og viser til artikkelen "Attester i god mening", (webreferanse: <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/article2411399.ece>) som kan belyse problematikken ytterligere.

Til kapittel 18 Behandling av fingeravtrykk mv., tvangsmidler og straff

Datatilsynets primære kritikk i forbindelse med håndtering av fingeravtrykk om utlendinger, er som kjent at det er åpnet for at disse kan brukes av politiet i etterforskningsøyemed. Tilsynet har flere ganger påpekt dette, og anser en slik (lovhemlet) praksis som i strid med grunnleggende personvernprinsipper.

Høsten 2008 foretok Datatilsynet flere omfattende kontroller med utlendingsforvaltningen. Ett av hovedfunnene under kontrollene var manglende avklaring av ansvaret for fingeravtrykksregisteret for identifisering av asylsøkere (Utlendingsregisteret AFIS). Departementet har vært løpende orientert om denne situasjonen, og Datatilsynet hadde forventet at dette ville være gjenstand for avklaring i departementets arbeid med forskriften, men konstaterer at forslag til forskrift ikke innebærer noen slik avklaring.

Datatilsynet er klar over at også UDI har tatt opp dette forholdet med departementet. Tilsynet forutsetter at departementet snart kommer tilbake til spørsmålet, og at forskriften ikke trer i kraft før en avklaring foreligger. I Datatilsynets årsmelding for 2008 (vedlagt) kapittel 8.1 og kapittel 9.1.4 er det gitt et sammendrag av de personvernproblemer som er avdekket i forbindelse med kontrollene.

Generelt er Datatilsynet lite tilfreds med en situasjon der Kripos er ansvarlig for et register opprettet til bruk for identifisering av utlendinger, og at gjenbruk av opplysningene til andre formål (etterforskning) skjer "innomhus". Dette kan skape en situasjon der bukken passer havresekken, og der mulighetene for kontroll og etterprøvnbarhet med bruken av opplysningene er små.

Til §§ 18-8, 18-9, 18-10 og 18-11 Eurodac

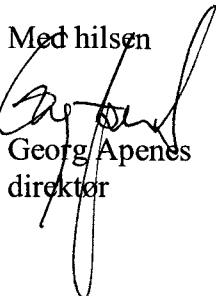
Datatilsynet er positive til at rettigheter knyttet til registrering av fingeravtrykk i Eurodac er presisert i forskriften. Tilsynet vil imidlertid bemerke at disse rettighetene ikke gjelder

særskilt for Eurodac, men vil gjelde for all behandling av personopplysninger. Hjemmelen her er personopplysningsloven hhv:

- § 19 Informasjon til den registrerte
- § 18 Innsyn
- §§ 27 og 28 Retting/sletting
- § 49 Erstatning

Datatilsynet foreslår at man formulerer generelle bestemmelser om disse rettighetene, f.eks i form av henvisning til personopplysningsloven, men at fremgangsmåte ved klage spesifiseres i utlendingsforskriften.

Mød hilsen

Georg Apenes
direktør

Guro Slettemark
seniorrådgiver

Kopi: - Fornyings- og Administrasjonsdepartementet, v/Statsforvaltningsavdelingen,
Pb 8004 Dep, 0030 Oslo
- Utlendingsdirektoratet v. Christina Aar, Pb 8108 Dep, 0032 OSLO

Vedlegg: Datatilsynets årsmelding for 2008